

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI.

Н. Дж., середа, 10-го березня 1943.

No. 46. Jersey City, N. J., Wednesday, March 10, 1943.

VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТИ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Сокоу: BErgen 4-1016 4-0807

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДЕМОКРАТІЇ МУСЯТЬ ЗБЛИЖИТИСЬ ДО РОСІЇ, ІНАКШЕ БУДЕ НОВА СВІТОВА ВІЙНА, КАЖЕ ВОЛЕС

ДЕЛАВАР (Огайо). — Заступник президента Волес виголосив в Везліан Юніверсіті промову з нагоди Конференції Про Світовий Лад На Християнських Основах, в якій торкнувся відносин між західними демократіями і Росією. Він заявив, що побоюється, що якщо ті демократії не прийшли до задовільного порозуміння з Росією, то Світова Війна ч. 3 буде неминучою, та що Росія може бути у тій новій війні в спілці з Німеччиною. Це, казав Волес, може статись, коли ми дозволимо, щоби Німеччина знов могла зброїтись фізично або психологічно, а далі, якщо будемо хитрувати з Росією, чи не знайдемо способу на безробіття по війні, або допустимо, що фашисти, що лякають нас Росією, обіймуть в Америці владу, чи як в Росії запанує ідея Троцького про світову революцію, або як в Англії знову підніметься рух за попирання протиросійських настроїв в Німеччині та інших краях.

Марксизм і демократія.

Волес зробив різку ріжницю між комунізмом, який є за Сталіна, і тим, що був за Троцького, що мав змагати до викликування світової революції. Волес вважає, що тепер панує в Росії марксизм, що є поступово злагоджений. Питання в тому, казав Волес, чи той марксизм можна погодити з демократією у тій формі, як ми її бачимо в двадцятім столітті. Себто іде про те, чи вони можуть жити в згоді. Волес є тої думки, що західні демократії не мають чого лякатись комунізмом, якщо тільки розв'яжуть проблему безробіття і розгалуження продукції. Якщо це не станеться, каже Волес, то ніяка сила не здержить комунізму. Хіба може зайти тільки та ріжниця, що була б боротьба за те, яка доктрина скорше захопить владу: пруська чи марксіська.

Пруська система мусить бути знищена.

Волес казав далі, що поетійний мир в Європі буде неможливий, якщо знищимо тільки Гітлера, а залишимо пруську традицію, в якій держава понад усе, та яка вважає силу вище права, а війну виявом сили. Він не є за те, щоби чужі вчили німецький нарід, але думає, що є багато культурних німців, що можуть перевчити німецький нарід в такий спосіб, щоби з Гітлеризму і прусизму і сліду не стало. При тому він підкреслив, що марксизм ніколи не визнавав міжнародно війну зняряддям політики і врівнювання спорів. Це теж значить, що мусимо бути чесними з Росією і толерантними супроти неї, а світовий мир мусить бути збудований на „засаді демократичного християнства“.

ПОДАТКОВИЙ ПЛАН РУМЛЯ ПЕРЕПАВ В КОМІТЕТІ

ВАШИНГТОН. — Буджетовий комітет відкинув податковий план Румля, щоби не стягати податку за 1942 рік, а платити цього року податок відразу, як побіраємо платні. Рівнож заявився за те, щоби з днем 1. липня стягати з платень на податок 20%. Републіканці зановідають, що це буде зведена сильна боротьба за план Румля в палаті послів, де ті справи прийдуть під вирішення.

ВІДВІДИТИ „ТОВАРИСЬКІ“, А НЕ „ПОЛІТИЧНІ“.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвельт запросив до Білого Дому новиків з сенату і палати послів. Як відомо, конгресменка Клер Бут Люс, републіканка з Конетикат, вистосувала до президента листа, в якому представила різні політичні проблеми з „домашнього фронту“, кажучи, що певно не буде нагоди те все з ним особисто обговорити. На те дістала відповідь, що відвідини матимуть не політичний, а цілком товариський характер. Президент просто хоче запізнатись з нововибраними членами конгресу.

АРМІЯ ТЕЖ ВІДЧУВАЄ НЕДОСТАЧУ М'ЯСА.

ВАШИНГТОН. — Не тільки цивільні люди мають труднощі в набуванні м'яса. Має їх навіть федеральний уряд, коли пробує його купувати через свої агенції. А все це тому, що всюди розвинулась величезна спекуляція поживою, зокрема м'ясом, та що всюди існують уже „чорні ринки“.

ПЕРЕЙДЕМО НА „БРИТИЙСКУ ДІЕТУ“

ВАШИНГТОН. — Таке заповідає Кюд Р. Вікард, секретар хліборобства і Адміністратор Харчів. Заявив сенатському підкомітетові, що розглядає харчові та фермерські проблеми і бачить, що ми наближаємося до цього самого стану щодо харчів, який існує у Великій Британії. Ми, казав Вікард, не тільки, що не будемо могли помагати Британії харчами в тій мірі, як це робили досі, але задумемо вислати зараз людей, щоби прослідити, як вона розпреділює поживу, бо це саме треба буде і тут зробити.

За Означення „Повоєнного Кращого Світа“ і Ствердження, що це Війна Демократії з Тоталітаризмом

ВАШИНГТОН. — В палаті послів демократ з Індіяни, ізоляціоніст Люї Лудлов, заявився за те, щоби створити Комітет з 12 членів, який повинен би негайно зачати роботу над тим, щоби ясно означити цілі, за які боряться Об'єднані Держави, та які будуть мирові домагання, які повинні бути совісно виконані усіма Аліянтами. Лудлов тої думки, що вже час сказати перетомленим війною народам, який то кращий світ їх жде. Ми мусимо їм показати, казав далі Лудлов, що ми є за демократію проти тоталітаризму, та що ми їм тим чином помагаємо скинути тиранів та впорядкувати своє життя як вільні чоловіки і жінки. Ми мусимо доказати, що ми несправді не народи, а тільки тиранів, котрі ті народи держать у неволі. Лудлов пропонує, щоби цей Комітет був зложений з трьох членів палати послів і трьох сенаторів, та з шістьох членів, котрих іменував би президент.

ДОМАГАЄТЬСЯ УЧАСТИ АМЕРИКИ В „УРЯДІ СВІТА“

ВАШИНГТОН. — Гаролд Е. Стасен, губернатор Мінесоти, заявився у своїй промові, виголошеній в Конститушен Гол, за продовження виконання „Ленд-Ліз“ програми як і за те, щоби Злучені Держави взяли участь в „Уряді Держав Світа“. Ця заява набрала особливої ваги тому, що Стасена вважають одним з головних републіканських кандидатів на президентство при найближчих виборах.

ЗАДЕРЖАНО МАРТИНІЦІ ДОПОМОГУ ХАРЧАМИ

ВАШИНГТОН. — Виявилось, що Злучені Держави не дозволяють на висилку харчів до острова Мартинік, що є французькою посілістю в Західній Індії, яка далі визнає над собою уряд у Віші. Підсекретар стейту Велес виразно не сказав, чому це сталося, але заявив газетарам, що адмірал Жорж Роберт, високий комісар острова, не хоче співпрацювати з генералом Анрі Жіро, найвищим французьким цивільним і військовим командантом в Північній Африці. А ген. Жіро домагається, щоби адмірал Роберт віддав французькі кораблі, що є в Мартиніці, до вжитку Об'єднаним Державам. Тими кораблями є: один літаконосець, два кружляки, кілька тенкерів і два торговельні кораблі.

ЯПОЇЦІ ГРОМАДЯТЬ БІЛЬШУ МОРСЬКУ СИЛУ

ДЕСЬ У НОВІЙ ГВІНЕї. — Асоціатед Прес подає за своїм кореспондентом, що оглядає з літака води Полуднево-Західного Паціфіку, що це є пересادا казати, що вже тинула небезпека, бо на морі Бісмарка американські летуни знищили 22 японські кораблі й 15,000 японців. Близько Нью Бритен японці знову згромадили до 60 воєнних і торговельних кораблів як теж збирають нові повітряні сили, щоби знову зачати нову атаку. Ген. МекАртур про це знає і остерігає перед новим нападом.

Амбасадор Стендлі Критикує Москву за Таєння Американської Допомоги

МОСКВА. — Адмірал Вільям Г. Стендлі, американський амбасадор у Москві, заявив газетарам, що американський народ і політики можуть бути некорисно настроєні до Росії через те, що советський уряд держить у тайні перед народом Росії розміри американської допомоги для Росії.

„Це не є слушно“, говорив амбасадор, „аби заставляти американців давати мільони зо своїх кишень, думаючи, що цим вони помагають російському народові, підчас коли російський народ про це нічого не знає“.

„Нема сумніву“, говорив далі адмірал, „що народ в Америці знає факти, а народ тут не знає. Від коли я сюди приїхав, я стежив докладно за тим, аби російська преса признала факт, що вони дістають матеріяльну поміч через Америку, не тільки через ленд-ліз, але й через Червоний Хрест і Російсько-Американську Допомогу. Але я не потрапив найти такого признаня“.

ЗАЯВА СТЕНДЛІЯ ЗАВОРУШИЛА ВАШИНГТОН

ВАШИНГТОН. — Заява адмірала-амбасадора Стендлія в Москві впала на Вашингтон як бомба. Всі питаються: чи Стендлі говорив тільки свої думки, чи погляди уряду? Досі ще нема на це ніякої офіційної заяви. Навіть конгресмени й сенатори не хотіли подати своїх оцінок про справу. Всі однаке розуміють, що, якщо Стендлі говорив за порозумінням з урядом, то ця заява заставляє негайно російський уряд взяти справу до розгляду. Обсерватори слідять тепер уважно за тим, який вплив буде мати заява на доліс закону про відновлення закону про „ленд-ліз“.

ВІДПОЧИНОК ОФІЦІРІВ полку шотландської гірської піхоти, що є частиною восьмої британської армії, котра воює тепер на тунісько-лібійській границі.

РОЗБИЛИ РОМЕЛЯ КОЛО МАРЕТУ

АЛІЯНТСКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Бритійська восьма армія переломала головну офензиву маршала Ромеля й заставила його до відступу поза лінію Марету. Аліянті теж розбили двома виправами американських летунів конвою держав Оси, що курсує між Сицилією й Тунісом.

У боротьбі з панцирними відділами Ромеля британці розбили 33 ворожі повзи.

ДОНОСЯТЬ ПРО ЗАХОПЛЕННЯ ГАФСІ.

МАДРИД. — З Альжіру приходять з достовірних жерел вісти про захоплення американськими й французькими військами міста Гафси, що лежить у центральній Тунісі на перехрестю важного шляху й залізничної лінії.

Французи, що брали участь у тому бою, прийшли знад озера Чад, у центральній Африці.

ВИБУХ ПАРТИЗАНКИ В ФРАНЦІЇ.

ЛОНДОН. — Довго тліюче невдоволення французів зприводу примусового затягання французьким урядом Лявали французьких робітників на німецькі роботи вибухло нагло в понеділок справжньою партизанкою, коли група партизан убила гранатами відділ німецьких офіцірів в касині у Ліль, а в Парижі прийшло до поважних вуличних бійок і саботажних нападів. Між іншим там знищено один гараж з усіма автами, що в ньому находилися.

Перед цими вибухами йшла по Франції справжня нагінка за робітниками, а після вибухів нагінка за винувниками. У Парижі заатаковано теж чотири домів, в котрих жили німці. Партизани підійшли до домів ніччю й вкинули до них крізь вікна гранати. Число жертв ще не відоме, але під домами бачено потім кілька амбулянів.

АМЕРИКАНСЬКІ БОМБОВИКИ БІЮТЬ ПО НАЦІСТИЧНИХ ГАЗАХ У ФРАНЦІЇ.

ЛОНДОН. — Американські літаки повели в понеділок днем рейди на ворожі позиції по Франції. Бомбардували вони важко міста Рен і Руан, котрих німці вживають як баз для підводних човнів. Зістрілили в боях двадцять кілька німецьких літаків.

Бритійські літаки відвідали нацистичні міста, бо берлінське радіо перервало свої програми. Покинув британський уряд не подав ще цілей цих рейдів.

Бритійські міністри у своїх промовах у різних місцях підчеркують зріст активності британців у повітрі.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАХОПИЛА СИЧЕВКУ.

ЛОНДОН. — Червона армія далі наступає з двох боків на Вязму й в цьому наступі вже захопила місто Сичевку, що лежить 42 милі на північ від Вязми; вбила при тому 8,000 воєнків з її гарнізону й захопила величезні припаси амуніції й інших воєнних матеріялів, між іншим: 310 повзів, 40 гармат, 150 машинових крісів, 215 залізничних возів, 22 локомотиви.

До Осльо, в Норвегії, вже прийшли вісти, звичайно з німецьких жерел, що німецькі війська вже евакуують Смоленськ.

Радф Паркер, кореспондент „Нью Йорк Таймсу“ каже, що червона армія добилася поважних доспівів на центральному північному фронті, понижче озера Льмана, на північній границі України.

„Правда“, орган комуністичної партії, пише зприводу іменованого Сталіна маршалом, що червона армія має силу викинути ворога зо советської території, хоча ворог, користаючи з браку другого фронту, пробує всіма силами вдержатися на советській землі.

НІМЦІ МАСОВО ВБИВАЮТЬ РОСІЯН.

ЛОНДОН. — За заявою Советського Інформаційного Бюра, німці повісили або розстріляли в Мало-Архангельську в Курщині понад тисячу советських громадян та вислали з цього на роботи до Німеччини понад 2,200 осіб.

МАСОВІ НАЦИСТИЧНІ ВБИВСТВА ПОЛЯКІВ.

СТОКГОЛЬМ. — Одна шведська газета подає вісти з Польщі, за якими там існує серед окупаційних сил справжня поляка. Під усіма урядовими будинками в Варшаві подвоєно німецьку військову сторожу. Вулицями постійно їздять поліційні патрулі на мотоциклах. Німецькі ресторани й каварні опороженні. По місті відбуваються постійні арешти й ревізії. Поліція захопила велике число молоді, котру відправляється на роботи до Німеччини. Уряд збільшив число розстрілів і вішань заложників. В одній Варшаві за один день страчено 260 осіб, а на другий день знову 20.

Уживають німецькі окупанти проти поляків й тої методи, що її вжили проти Лідіце в Чехії; знищено в цей спосіб зовсім села: Гутиско, Крулевець, Делітків, Скоби, Гальки, Шаласи й Вишневець. У кожному з них вибито більшу частину населення, потім дома спалено або розбито динамітом, а оставших людей відправлено до концтраційних таборів.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед виходом номера, в котрім оголошення хоча мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Table with subscription rates: PEREPIDATA, SUBSCRIPTION RATES, and Foreign and Jersey City Rates.

Від Імперії до Інвазії

Ще не так то давно це було, бо певно за пам'яті нас усіх, як Мусоліні говорив, що наближається час відвоювати римську імперію...

Знаємо, як скінчилися ці всі великі плани й широкі заходи. З римської імперії в Африці не осталося й сліду. Втратив Мусоліні не лише царство Абіссинію...

Всяко говорили про мотиви й цілі цього маневру, але тепер уже можна вважати устійним, що справжньою причиною відклику італійських військ з російського фронту було не стільки переконавання...

Зрештою якби й до другого фронту в Італії не прийшло, то італійські війська можуть придатися для вдервання в карбах невдоволеного італійського населення...

Проф. М. Чубатий.

Шевченко Передбачував Теперішнє України

(У 82-роківни смерті поета).

Не даром Тараса Шевченка називаємо пророком українського народу, бо дійсно деякі його поезії натхнені таким ясним та докладним видінням майбутності...

Річ природна, Шевченко належить до пророків у релігійному розумінні. Коли ми Шевченка називаємо пророком українського народу, то говоримо це у переноснім значінні, чисто людським. Але й чисто людські науки, зокрема новочасна філософія, відкривають, що у геніяльних людей є свого роду спосібність вищої візії...

Таке висноження можна дати й до цього ясного образу нинішнього положення України предвидженого поетом у його короткій поезії: "Мені однаково". Шевченко саме цього року був арештований по рожевих надіях, що найшов в гуртку Кирило - Методієвських Братчиків, товаришів праці для визволення України з московського ярма...

Такі геніяльні помисли часто приходять навіть в стані п'яну або цілковитого відпруження умового в хвилину, коли людина й не думає про справу, що стає предметом його геніяльного винаходу. Цікава є, наприклад, історія творення геніяльним композитором Моцартом його безсмертного твору "Чарівна сопілка". Ідея одної мелодії прийшла композиторові вночі, в сні. Він в сні побачив чорта, що грав прекрасну мелодію на сопілці...

Це так тільки для прикладу, щоб науково підійти до зрозуміння вищих думок Тараса Шевченка. До них Шевченко напевно не доходив своєю наукою, бо знання історії України у Шевченка не було таке як у професійних істориків; ма-

ла Україна напевно кращих знавців історії народів та українського народу зокрема. Однак у Шевченка візія майбутності України приходила силою інтуїції. Він так глибоко, цілою душею переживав минуле і непевне майбутнє України, він так усіма силами своєї душі любив Україну, що у ній будилися якісь псевдо-мі сили його душі, й то такі потужні, що його дух немов видів, й то ясно видів, неодоно що ми та Україна нині переживаємо. Ми дивуємося тільки, звідки міг Шевченко сто літ наперед предвидіти.

Зокрема ця любов до української батьківщини жаром огня опанувала цілу, дослівно цілу, душу Шевченка в перших роках його заслання. Молода людина, розпалена ідеєю для справи України, паде жертвою арешту та цілковитого роздуки, відірвання від коханої України. За що? Тільки за чисте бажання братерства між народами та за любов до України. Тоді очевидно й позарозумово, сили Шевченкової душі були як найбільше нап'яті й в поезіях того саме часу як найвище стало майбутнє України перед очима геніяльної душі поета.

Таке висноження можна дати й до цього ясного образу нинішнього положення України предвидженого поетом у його короткій поезії: "Мені однаково". Шевченко саме цього року був арештований по рожевих надіях, що найшов в гуртку Кирило - Методієвських Братчиків, товаришів праці для визволення України з московського ярма. Молоді українські ідеалісти снували у своїх планах рай на землі між слов'янами — у слов'янській федерації рівних народів. Але скоро стрінулися вони з брутальною російською дійсністю, з московським славянофільством у практиці. Російський нарід хотів панувати над другими слов'янськими народами, а не братерства, про яке мріяли українські ідеалісти. Шевченко першим раз тоді пізнав яка непроходима віддал між гарними словами та облудними ділами Москви. Гарні слова московських славянофілів були тільки насонним лікарством для інших слов'ян, зокрема для українців, щоб зручно їх прищипати у боротьбі аж доти, доки, не дадуть себе добре в руки взяти.

Українські мрійники дістаються до московської — такої слов'янської тюрми; Шевченко потерпів найдуше. Ця подія була величезним душевним потрясенням для Шевченка, але теж першою лекцією реально дивитися на московського, слов'янського суслика. Страждаючи у тюрмі його любов до України осягнула вершини безкорисності, бож у праці для добра слов'янських братів та для власної батьківщини не шукав він ні свого власного добра, ні слави. Він погодився вже з судьбою згинуту марно

того заклятого покою про таку нагоді — здавалося йому верхом щастя. О. Нестор так пильно замикався, так дуже вистерігався випустити когонебудь із прислуги до свого покою, що Гади́на про те тільки й думав, як би то він, діставшись там, обома руками загравав гроші, котрі, бачило йому, мусять там лежати зовсім наверх на столі, в шухлядах, трохи що не по підлозі. Двірська цивілізація встигла до тля диморалізувати його серце, але зовсім не побільшила, не розширила його інтелігенції.

Вже вечір. У столі зовсім темно, та й повітря залите тінню дерев, слабо тільки освітлене догараючим блиском вогнища неба. Тихо довкола. Гадині зовсім ніяково зробилося лежати самому у столі. Навіть боляко якось. Він поспішно вийшов на подвір'я. Щось тягло його нишпорити довкола помешкання о. Нестора, котре здановру виглядало як цілковита пустка. Ані звуку, ані голосу, ані сліду живої людини, тільки замкнені двері, позапирані й фіранками поза-

слоновані вікна манять до себе, як загадка, як нерозкрита тайна. Ступаючи на пальцях, хоч довкола було зовсім пусто, Гади́на підійшов до хвіртки, що вела до саду, і помаленьку відчинив її, дуже старанючись, щоб ані клямка не брязнула, ані дверці не скрикнули на старих, заржавілих завісах.

Та вхрючачи в сад, він майже лобом стукнувся з садівником, що звів також так нечутно шнирив й так, як козуб дождав його за хвірткою. — Ай! — скрикнув Гади́на, передякний несподіваною появою садівника, та зараз отямився, пізнавши його. — То ви, садівнику? — Та я. — Що може, є хто в саді? — Ні, як так. Та от шукаю молотка. Ти не бачив його? — Якого молотка? — Та того. Я тут мав свій молоток, треба то лату прибити тощо. Ще нині в полудня я мав його, лежав отут на вулиці. А тепер я похочився за ним, нема. — Я не бачив. Та ви тут увесь день, то ви повинні би

на далекій сніговій чужині як московський в'язень. Особиста доля йому байдужа, йому однаково!

"Мені однаково, чи буду Я жити в Україні, чи ні. Чи хто згадає, чи забуде Мені в снігу на чужині — Однаковісьню мені."

В неволі вірі між чужими, І не облаканий своїми, В неволі плачучи умру, І все з собою заберу — Малогу сліду не покину На нашій славній Україні, На нашій — не своїй землі.

І не помяне батько з сином, Не скаже синові: Молись! Молись, сину! За Україну Його замучили колись.

Патріотизм Шевченка це не егоїзм, це не себелюбовство, це найвищий ступінь братолюб'я та жертви для батьківщини, тому йому тепер стає перед очима яний образ теперішнього та майбутнього України. Він видить які то діявольські сили брехні та облуди розпутьються довкола української справи, щоб Україна на все лишилася в московських клішчах. Перед його очима стає видіння майбутності за сто літ, коли весь світ стане в огні світової війни, серед якого то пожежу світа виривуватися будуть долі народів не на десятки а на сотки літ. Його душа бачить образ ще йніншої світової війни й тої брехні, що її пекельні сили зрушили около української справи. Він вже знав способи московського заволодіння халхлі до сну саме у ті найкритичніші хвилини. Його душа страшно терпить, що його українські брати дадуться заволодувати, та що той сон спаралізує їх волю, тому це своє видіння як остерогу для українського покоління він виливає на папір. Він вже й погоджується з тим, що сини України, його, московського в'язня, замученого у сніговій Сибірі й молитвою не помянуть, але не може погодитися з тим страшним образом переспання справи України у переломові часи.

"Мені однаково, чи буде Той син молотки, чи ні... Та не однаково мені, Як Україну злі люди Присплять, лукаві, і в огні Покрадену збудуть... Ох! не однаково мені."

Україну приспляють нині лукаві до сну, щоб її окрадену з волі збудити у ще важких кайданах неволі.

Цей останній страх Шевченка, що українці злочинно просплять той час, коли вирішиться доля українського народу, це напевно Шевченкове видіння теперішності, це реально беручи видіння безділя та браку самолюбства кожного українського чоловіка наших часів, де він не находився.

За Шевченкових часів світ не стояв у вогні, тому й сказане не могло відноситься до його часів. Зрештою Шевченко, як кожний геній на десятки літ перескочив наперед своїх часників так, що українці його часів навіть не могли б розуміти, до чого це все сказане відноситься. Проблема боротьби України за повну політичну незалежність, за самостійне життя тоді ще навіть не могла виходити в рахубу, ще не була дозрілою справою.

Жінки як Людська Робоча Сила

Проблема жіночої робочої сили.

Одного сполудня до клубу для гри в "бриджа" в Патерсоні, Нью Джерзі, хтось приніс вістку, що недалекої фабрики літаків потребують робітниць. Багато членок клубу негайно зголосилося по працю. Інші видно хотіли зробити те саме, але, як казали, не могли через домашню господарку.

У фабриці Гудіра в Акрон, Огайо, працює пані Миртел Пері, що має чотирьох синів на военній службі. Вона виробляє охоронячі дозз воєнків, що стоять при перископі. У корабельних доках у Ньюарку, Нью Джерзі, працює жінка Карола Гойрінга, що має одного сина в війську, а одного в флотії; вона помагає будова-

ти кораблі. При Лонг Айленд Ройлрод працює жінка, що колись працювала в салоні краси. Коли поміжжити через тисячу членок патерсонського бриджового клубу і пані Пері й пані Гойрінги й ці бувші робітниця салону краси, дистанемо одно з найважливіших питань американського життя, так звану проблему жіночої робочої сили.

Ця проблема спершу не видавалася важкою. Як почало не ставати чоловіків, дежто тут і там підносив думку, чомуб не вживати до праці жінок. Нині справа розвинулася на всю величину. Нині край потребує праці кожної людини. Не всі потрапляють робити тажку роботу; однак такі, що цього не можуть, зможуть звільнитися з легкої роботи тих, які можуть робити тажку.

В Америці є 32 округи з недостаточною робочою силою. Приміром околиці з недостаточною робочою силою може послужити нам Бофало. Та околици живає інтензивних засобів, аби відкрити й втягнути до роботи кожну здібну до праці людину. До кінця травня треба там знайти 30,000 нових робітників, а знайти їх можна тільки серед домашніх господарств, бо ніде інде засасів робочої сили вже нема.

Промисли в Бофало вживають жінок усе більше й більше. Дня 1. січня 1942 року уряд розглянув 178 фабрик у Бофало й найшов у них 4,000 робітниць. Коли переглянув 50 фабрик 1. січня 1943 р., найшов у них 43,000 робітниць.

Затягається робітниця до фабрик у Бофало не примусом, а переконанням. Розв'язано там кампанію для втягання жінок до праці. Комісія Воєної Робочої Людської Сили ("Добло-Ем-Сі") поширила при допомозі диспенсів квестіонари по всіх домах.

Створено особний Жіночий Рекрутатійний Комітет, котрий помагає кампанії при помочі преси, жіночих клубів, віконних вивісок, дощо. Як квестіонари вже були поширені по домах, пішли в рух місцеві блокові провіднички місцевих воєнних рад; вони ходили від дити до хати, помагаючи виповняти квестіонари.

Рівночасно з тим пішла кампанія серед мужиків, аби вони покидали легкі роботи, а переходили на важкі. Показували їм, що в багатих стальових треба було закрити печі, бо не було для них робітників. В газетах появились оголошення, які кликали мужиків на роботи, яких жінки не можуть робити. Промовляли їм до мужьської амбіції: зголошуватися на роботи, яких вони не припоручували би своїм жінкам ні сестрам.

Фактом є, що в багатьох округах не остає робочої сили. Через те зростає й попит за жіночими руками. Деколи брак робочих рук панує в округах, що сусідує з іншою, у котрій є багато вільних рук. Втягнути жінок до таких округ є важче, ніж було би втягнути мужиків, бо, будучи звязаними з хатою, жінки більше звязані з місцем, де стоїть хата. Якби стягнути тих жінок до фабрик з таких округ, то це збільшило би різні проблеми: мешкання, перевозу, медичної допомоги, дозвілля, тощо.

Від грудня 1941 року до грудня 1942 число осіб, зайнятих у воєнних фабриках, зросло з 6 мільйонів 900,000 до 17 мільйонів 500,000. Пересічно число їх зростає по одному мільйону на місяць. Зріст прийшов передусім від того, що до воєнних фабрик пішли робітниця з інших фабрик, або з безробітних. Головна трудність прийде аж у цьому році, коли число робітників у воєнних промислах зростає до 20 мільйонів, рівночасно зростають теж наші воюючі сили. Отже перед воєнними промислами стоїть питання, як скоро жінки потраплять перебрати на себе мужьську роботу. У грудні 1941 року в оборонних промислах Америки працювало 1 мільйон 400,000 жінок, у грудні 1942 року їх уже було 4 мільйони. У грудні 1943 року їх має бути 6 мільйонів, себто майже одна третина всего воєного робітництва.

Ці числа відносяться до дійсної воєної продукції. Крім цих робітниць треба ще буде жінок-робітниць, і то в щораз більше зростаючому числі, для заступлення тих мужиків, що підуть до есенціональної цівільної продукції й до служби в наших збройних силах.

— О, не знаєте злодія? Занесе до коршми: бодай келишок горілки, йому й те добро. — А мені шкода! Господь би його побив! А втім, пощо би клену? Може, то й не він? (Дальше буде).

Advertisement for 'Основи Суспільности' (Foundations of Society) by Ivan Franko. Includes text about community and social foundations.

на, така навіть легальна, на його думку, жертва для його апетиту, що не обскувати її, дати собі виврати з рук когось іншому, булоб глупотою, гріхом. Та проте Гади́на був не дуже сміливої вдачі. Природа й виховання зробили його швидше дрібним, кишеньковим злодієм, ніж розбишакою широкої руки. Урвати потаємно, підстергти, закрастися, потягти, — на це він був майстер, але вище поза такі дрібноязодійські штуки його фантазія не всмілювалася вибігати. Йому вдалось кілька разів підстергти о. Нестора, як він ходив по кілька або й кількадесят гульденів денубуду у дупло дерева, між вулиці або у шпину під стріхою, і потягти її гроші. Розуміється, це не вдоволяло його, а тільки задогострило його злетити, розширило бажання, і тепер він від кількох днів тішив себе фантастичною надією, що йому вдасться підглянути таку хвилинку, коли о. Нестор вийде із свого покою й забуде ключ у дверях.

Вбігти хоч на хвилину до

— Тут сьогодні Цвях вештався рано, ви його бачили? — Ні, не бачив. Але рано я ще мав молоток. — Е, хто знає, може, він і пізніше був? — Хібаб тоді, як я був на обіді. — А ви гадаєте, що не міг бути? Та же він мече собою всюди, як і дідько. Де його не посієш, там він вродиться. — Ну, та нащоб йому молотка? — О, не знаєте злодія? Занесе до коршми: бодай келишок горілки, йому й те добро. — А мені шкода! Господь би його побив! А втім, пощо би клену? Може, то й не він? (Дальше буде).

ЯСНІ ДНІ В ЖИТТЮ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Життя людей, що звикли мислити, що своєю духовною кететою, своїм хистом моральним стоять вище звичайного наговну, коли не скрізь по світах, так принаймні у нас на Україні, — є ніщо більш, як суцільна хмара тяжких, непросвітлених обставин. Життя таких видатніших людей — це низка днів повних духових та моральних, а часто-густо і матеріальних страждань за інших і по вини інших. Українця-мисленика, українця, що не приривуреними очима дивиться на минуле і сучасне свого краю рідного, такого українця, скоро тільки він не себелюб, здається сама доля присудила на знядні, недостачі, на скорботи, на страждання. Однак же і на нашій зневоленій, але прекрасній землі не багачко можна вказати таких людей, у яких усі сума шляху життєвого складалася отак-от, як у Шевченка, майже чисто з самих лише темрявих днів, з самого лише суму, з самих лише страждань. Майже суцільна неволя, трохи що не повен брак волі і світа, довезна низка грубіянського насильства та утисків і гноблення, що причаляють людський дух і мисль; убожество матеріальне, недостача запопадливості дружньої та гірка самотність — от ті елементи, що згустились в одну хмару, тьмили весь життєвий шлях поета і тьмили такою темрявою, що зза неї ледви-ледви і то ряди-в-годи можна було на якусь часину пробитися світлому промінню годиний жизнерадісної. Коли траплялось, що кільком людям гуманним та освіченим поталанило своїми благородними заходами прояснити життєвий обрій поета і викликати на той обрій яку ясну зорю, так пологи світа і волі приривурених темряви і неволі пильнували швидко затьмили зорю ту і знов охмарити всіма сторонами життя поета...

Не довгий був вік великого поета України, — рівно сорок і сім років. А чи зберемо ми з отсіх 47 літ — хоча 47 таких днів, щоб можна було сказати, що вона — життя Шевченка були днями ясними, неохмареними туюго?

Знаємо, що Шевченко народився 25. лютого (старого стилю) 1814. року, а з кріпацької неволі викуплено його 28. квітня 1838. р. Відаємо, що по доносу студента Олексія Петрова взято Шевченка в арешт у Києві 5. квітня 1847. р. і до 1. червня того року, доки впродили його відповідою конфірмації царя Миколи I, звичайним жовніром на заслання, поет сидів в тюрмі в Петербурзі. З заслання випустили Шевченка 2. (14.) серпня 1857. р. Виходить, що більш ніж дві третини свого віку (34 роки і 8 місяців) поет наш ніякої волі людської не зазнав; за увесь отсей час його неволею кріпацтво, острог, каземат та тяжка служба воєнка, Отся неволя проковтнула найліпші літа його віку: вік дитинний і парубочий заїло кріпацтво, найліпший вік письменника, коли талант його почав розростатися на певному ґрунті ширякого світлогляду, задушила військова казарма та муштра.

Виходить, що з усього життя Шевченка на той вік, який можна назвати віком людним нібито вольної, припадає тільки 12 років і 4 місяці; але й звідсіля треба дещо викинути. З часу визволення з казарми і до самої смерті поет наш перебував під найпильнішим доглядом поліції і на те, щоб вихити напр. на Україну, треба було йому питати дозволу. Це така воля, що, як справедливо мовив сам поет, «наче собака на припони». І дійсне: ледви поет в літі 1859. р. пририву-

в рідну Київщину, ісправник Табачников взяв його в арешт і знов мусів поет перебувати в арешті трохи не цілих два тижні.

Опріч неволення доглядом, були ще гірші умови, що густо охмарювали Шевченкове життя після заслання. Десятилітня казарма та муштра чисто зруйнували здоровля поета. Обставини казарменного життя поет злегенька намалював в своїх листах до приятелів: «Живу я — писав він до Казачковського — життям прилюдним, сиріч в казармі, муштруюся що дня, ходжу в караулі»; а «в казармі дій — читаємо в листі поета до княгині Репніної — галас, крик, балаляка, товариші-жовніри після муштри оповідають: кого на муштрі били, кого обіцяли бити». В другому листі до Казачковського поет додає: «Я зачидар не тільки матеріально, але й душею і серцем; шостий рік не пишу, не читаю, не маю... А коли ти бачив, май який я людом верчуся: я у них в кулаці сижу; давають, без милосердя давають; а я повинен ще й кланятися, а то роздавають, як ту вошу нігтем».

Довгоб треба часу на те, щоб згуртовати усі ліхи умови тяжкого життя на заслання, що десять років руйнували і зруйнували Шевченкове здоровля. Досить сказати, що моральна атмосфера не тільки в казармі, але і по квартирах офіцирів була така, що приневолювала Шевченка пити горілку... На доказ згадаймо собі хоч один епізод з життя в Новопетровському форті. 17. (29.) червня 1857. р. (значить, коли вже поет наш був амнестриований і тільки тому був ще в форті, що про амнестрію приказ загаявся в Оренбурзі) у вечері приривурив Шевченко повз офіцирський флігель; тут в квартирі інженіра Кампаніні лічачка тоді саме компанія офіцирів. Кампаніні, углядівши Шевченка, став тягти його до гурту; а коли поет не згодився піячити, звелів закинути його в арешт і на другий день подав донос, що рядовий Шевченко зделав ему оскорблення матерними словами. Від цієї напасти мусів Шевченко відкупитися, поставивши Кампаніні і його товаришам четвертину відра горілки... Коментарів до цього яскраво характерного факту не реба.

Одно слово: з усього Шевченкового віку не зістається і дев'яти років таких, щоб вони не були охмарені густою тучею суцільної неволі, темряви та тяжких утисків. Та й за ті дев'ять років (22. квітня 1838. р. до 5. квітня 1847. р.) доводилося Шевченкови часто зазнати журби-туги; але це були скорботи не особисті, це була туга горожанина-патріота. Він тужив за долею рідного народу; журивсь над безправ'ям і неволею його; він страждав тому, що його рідна Неня-Україна, «обідрана сиротою понад Дніпром плаче»; він оплакував неволю та злидні і хати і саклі; він сумував, що «від модавана аж до фінна на всіх зяках все мовчить». Глибоку рану в серці поета точила ще й доля славної і всесвітньої неправди.

..Крутом неправди і неволі, Народ замучений мовчить... (Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В ОБОРОНІ ТОВАРИСТВА „КАМЕНЯРИ”

Як бувший член організації української молоді на Західній Україні, що носила назву „Каменярі”, уважаю своїм обов'язком боронити доброго імені тої організації. Тому, коли я прочитав „Свободі” ч. 36, з 24. лютого 1943. р., у статті проф. М. Чубатого „Духове життя українського народу...” згадку про це товариство з помилками, хочу подати отсі мої короткі заваги.

Каже проф. М. Чубатий, що радикальна партія основала „Каменярі” „для конкуренції з Лугами полк. Дашкевича, коли тої Лугової організації, перш ніж морально прийняти, ще зв'язав з тою партією, у незалежних цілковито від впливу якоїнебудь партії, та поставив як задуману напіввійськову організацію на непартійній основі”. Отже треба зазначити, що каменярська організація була основана аж тоді (1931. р.), як полк. Дашкевич пішов на угоду з польською владою і піддав Лугову організації під нагляд польської армії. Значить, якщо „Каменярі” пішли „до конкуренції з Лугами, то не через партійні причини, а через національні, а імені через те, що провідник Лугів Дашкевич намагався зробити ту організацію української молоді додатком до польського війська. А ця польська армія тоді була така, щоб почати війну і при німецькій допомозі щеза розділяти Велику Україну, до Дніпра злучити з Польщею, а Україну за Дніпром перетворити на колонію німецьку. Це тепер вже виразно видно з документів, які були оголошені після німецького наступу на польську державу. Тому не тільки радикали і „Каменярі” виступали проти того, щоб українська організація Лугівшла на поміч польській армії, але є відома річ, що й інші українські організації завзято боролися проти Лугів Дашкевича.

Каже проф. М. Чубатий „Каменярі” спершу поширювалися передовсім в рогатинській повіті, самбірській і тернопільській, добуваючи собі кілька тисяч членів. Кілька літ перед другою світовою війною стали дещо знепадати... Факти і числа доказують, що каменярська організація, не зважаючи на великі перешкоди з боку адміністраційної влади, зростала в кількості місцевих союзів і членів. І так в 1933. р. було 11 повітових і 98 місцевих Союзів „Каменярів”, 1936. р. 12 повітових і 240 місцевих, 1938. р. 12 повіт. і 254 місцевих в 22 повітах Західної України; на Волині польська влада не дала дозволу на оснування ніодного союзу. Число членів 1935. р. було 7,266, а 1938. р. вже 13,245. Отже в супереч твердженням проф. М. Чубатого Каменярська організація в останніх літах перед війною не занепадала, а шораз більше поширювалась.

Правда, каменярський рух, як рух поступовий, натрапив теж на опір з боку більш консервативних груп, котрі на жаль у партійній загоріlosti нападали на „Каменярів” несправедливо. Були випадки, що противники „Каменярів” навіть розбивали каменярські свята в честь І. Франка (Рогатинщина), а польська бюрократія з того тишилась, що розпалювала між братовбивча боротьба між українцями.

Дальше проф. Чубатий каже так: „Польський уряд засадив” дещо толерантніше як до української організації з інтернаціональним заложенням, думуючи, що тим самим гасить вогонь національного українського патосу, принципіально ворожого Польщі”. В першу чергу я повинен на те відповісти, що каменярська організація була українська національна організація. Згідно з статутом і програмою, її членами могли бути тільки „особи української народности без релігійної пола й релігій”. Отже організація була національна, бо єднала молодь на засаді загально-національній, а не релігійній, як наприклад „Орлі”. Тимсамим не була інтернаціональна, як це проф. Чубатий хотів би їй приписати, та ніяких окремих інтернаціональних завдань вона ніколи не мала. Не можна казати, що „Каменярі” це була організація „з інтернаціональним заложенням” тому, що нібито радикали заложили „Каменярів”, а радикальна партія була чле-

КОНЦЕРТ

в пам'ять 129-тих роковин народин

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

відбудеться

У НЕДІЛЮ, 28. БЕРЕЗНЯ 1943 РОКУ

В ГОДИНІ 7. ВЕЧЕРОМ

WASHINGTON IRVING HIGH SCHOOL Irving Place & 16 Street, NEW YORK CITY

УВЕСЬ ДОХІД ПРИЗНАЧЕНИХ НА ВОЄННИЙ ФОНД АМЕРИКАНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА.

Об'єднаний Комітет Українських Американських Організацій м. Нью Йорку.

ШКАГОВСЬКА ХРОНІКА

мало місце в Орхестра Гол. Головним бесідником був президент норвезького союму і бувший предсідник Ліги Націй, Карл Гамбро. Того самого дня відбувся в „Памер-Гавзі” бенкет, на якому був рівнож литовський президент Сметона. Литовські бесідники заявили, що нема ріжниць між ріжними окупаціями їхньої батьківщини, яка процвітала перед війною. Президент Сметона заявив, що як Німеччина так і Советський Союз є ворогами Литви, що домагається незалежності. В готелі Блекстон, де знова відбулись сходились литовських патріотів, започатковано кампанію на закуп військових фондів на суму „Одного Мільона Доларів”. На закуп репортерів, що стається з його сном Юліаном, що до війни був професором університету, заявив Сметона, що він працює в одній військовій фабриці в Дітроїті як „граїнер”, себто оброблював заліза.

Польський військовий єпископ Гавліна відвідав своїх країн в Шикаго минулого тижня. Йому на зустріч вийшли не лише духовні, але й світські люди. Замітним є, що єпископ Гавліна за час свого побуту в Шикаго відбував наради зі світськими людьми, а не з духовними. Єпископ Гавліна є знаний українцям з того, що за його „головною” тисячі українців, що служили в польській армії і склали присягу вірності, склали її по польськи і в польських костелах, навіть як їх гарнізони находилися на українських землях, де були греко-католицькі чи православні церкви, та хоч це противилося польській конституції і конкордату з Ватиканом, що на папері забезпечували українцям в Польщі свободу віросповідання!

Українські відділи Американського Червоного Хреста підготовляють на 21. березня „Віче Червоного Хреста”, з якого дохід буде вилісти призначений на потреби цієї організації. На вічу промовлять будуть американські репрезентанти Червоного Хреста. Концертна програма буде дуже багата. Виступить навіть шкільна орхестра з „Райт Каледжу” під диригентурою п. капітана Барабаша. Всі українські громади, організації й товариства дістали писемне запрошення до участі у тому масовому українському здвижі.

Шикагоські литовці мали і в Шикаго 25-тій ювілей своєї незалежності. Торжество це ном спілки робітничих і селянських партій з цілої Європи з центром поза Галичиною, бо тоді тимбільше повинні ми твердити, що католицькі „Орлі” були організацією „з інтернаціональним заложенням”, бо вони були складовою частиною інтернаціональної організації, що відома під назвою „Католицької Акції”.

Польська влада відносилась до каменярської організації так, як до всіх інших незалежних українських організацій і товариств. Отже переслідувала, розривувала союзи, не дала дозволу на оснування нових, забороняла або розривувала свята, маніфестації, збори, забави, фестини і т. п. Доказів на це можна наводити сотками. Вистарить причитати докладно журнал „Каменяр”, щоб переконатись. Провідники і діячі каменярської організації були переслідувані і пачифіковані (прим. Блажевичева, Горбовий, Гривняк, Костюк й інші). І скорше можна припускати, що польська влада прихильніше ставилась до Лугів і Орлів, бо від Каменярів жадала за всі дозволу на представлення, свята, фестини і навіть товариські забави більш таксоплати.

Для освідомлення селянських мас — я переконаний, каменярська організація поклала значні заслуги. Вона не лише вела руханково-спортову діяльність, популяризуючи і поширюючи масово спорт по селах Західної України, але також культурно-освітну і виховну працю, виховуючи селянську і робітничу молодь на свідомих борців за ідеї демократії.

Володимир Гавриляк, член 316 від. Н. Н. С.

3 ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Для Американського Червоного Хреста.

Дня 2. березня відбулись чергові наради Об'єданого Комітету Українських Американських Організацій міста Нью Йорку. На зборах було присутніх 28 представників ріжних місцевих товариств. Більшість з них було жіноцтво, й не диво, бою головною точкою наради була справа поміч А. Ч. Хрестови, який веде цього місяця головну кампанію за приривурення потрібних фондів на свою працю.

Зо звітів, які здавали поодинокі представники організації, показалося, що праця для приривурення гроша для А. Ч. Хреста проявляється в двох напрямках: у продажі членських карток А. Ч. Хреста, та в продажі тикетів на концерт Тараса Шевченка, який відбувається в неділю, 28. березня в Ірвінг Гай Скул в Нью Йорку, а з якого весь дохід призначений на військовий фонд А. Ч. Хреста. Крім того, переведено вже збірку в тих церквах, які Червоний Хрест призначив для української групи. Деякі церкви, як значили предсідники комітету, С. Ковальчук, переведуть ще збірки, а тому поки-

що не можна ще подати висліду цих збірок. Відомим є тільки, що українська католицька церква при семій вулиці збрала вже \$118.

Предсідник комітету Д. Галічич представив присутнім теперішні вимоги Ч. Хреста, навіз приклади з праці інших груп у теперішній кампанії, та подав вказівки, яких ми повинні вжити, щоб зібрати найбільше грошей. Крім писельки листів до наших бізнесменів та ріжних громадян, постановлено вислати листи до всіх організацій, щоб вони ухвалили зо своїх кас відповідну жертву, а також, щоб перевели збірки між своїми членами.

Рішено відбуту наступні загальні збори всіх представників на 15. березня. Ці всі представники, які забрали книжечки для збирання оголошені з приводу концерту Тараса Шевченка, повинні принести ці оголошення на згадані збори.

М. Малетич, секретар комітету.

ВЕРБУНОК СЕРЕД УРЯДОВЦІВ.

ВАШІНГТОН. — Президент Рузвельт підписав розпорядок в справі військової служби федеральних урядовців, зобов'язуючи вносити їм прохання на відложення цієї служби. Завдяки цьому будуть тільки ті найважливіші становища, що їх тяжко заступити іншими.

„ПЕРЕСІЧНИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ГРОМАДЯНИН”, як його бачимо на афінні, що є приривити на стіні, як теж як офірує на А. Ч. Хрест, це такий, що цього року жертвує на Червоний Хрест з словами: „Цього року даю подвійну жертву”.

For a Better Day U.S. WAR BONDS

In Alsace-Lorraine even the family names have been taken from the residents and Germanized names substituted. Century-old French streets of Mulhouse, Strasbourg, Metz have been given Nazi names. In their effort to destroy all French culture in these provinces the Germans are burning libraries—even the privately owned French cook books. In Strasbourg alone nearly 20,000 homes have been damaged in this war but the residents still pray for allied bombers to come over again with their block busters.

In America our war efforts are tranquil, but nevertheless they must be determined if we are to defeat Hitler.

Buying War Bonds every pay day is one good way to exhibit our determination to aid in the war effort.

U. S. Treasury Dept.

У ЦІ ЧАСИ, КОЛИ ЗАХІДНІ ДЕМОКРАТІЇ В БОРЬБІ ПРОТИ ТОТАЛІТАРНИХ ДИКТАТОРІВ ШУКАЮТЬ СПОСОБІВ МІРНОЇ СПІВРАТНІ ПАРОВІДІВ І ДЕРЖАВ, ОДНОЮ З КНИЖОК СПРАВДІ НА ЧАСІ Е КНИЖКА ПРО УКРАЇНУ, ЇЇ МИНУЛЕ І СУЧАСНЕ:

„ІСТОРІЯ УКРАЇНИ” проф. МИХ. ГРУШЕВСЬКОГО в англійському перекладі:

A HISTORY OF UKRAINE

By MICHAEL HRUSHEVSKY

СТОРІН 629 4 КАРТИ (мапи) PRICE \$4.00

Для замовлення вріжте пониженний купон і зашліть зо замовленням.

ДО КНИГАРНІ „СВОБОДИ”, Р. О. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Посилаю оськут _____ доларів моїм-ордером (чеком) і прошу вислати мені _____ примірників Історії України проф. Михайла Грушевського в англійським перекладі.

Імя _____

Адреса _____

Місто _____

Стейт _____

FOR VICTORY BUY UNITED STATES WAR BONDS AND STAMPS

Петро Березин.

Жінка і Війна

В короткі часі буде проголошений план організування американського жіноцтва до воєнної праці. Ця організація носитиме назву „Вінс“ — Жінки в Національній Службі. Почесною головою нової жіночої організації буде дружина судді Найвінгоо Суду Заучених Держав, пані Вільям Доуглас. Завдання згаданої організації є дуже прості, але незвичайно важкі, бо вона буде старатися послати воєнні змагання на домашньому фронті. До неї може і повинна належати кожна американська жінка, яка бажає щоби Америка виграла війну.

Нова жіноча організація не буде скликати митингів, ні займатися нікому непотрібними дискусіями про маловажні справи. Її завданням буде поміч утримувати в порядку свою хату й допомагати доглядати дітей тих робітників і робітниць, що працюють в заводах при виробі воєнного матеріалу. Дехто може подумати, що це не важна справа, але директор Бюро Цивільної Оборони, Дж. Лендис, каже, що це дуже важне діло.

Кандидатки до нової жіночої організації будуть мусити пройти спеціальні курси так само, як проходили кандидатки до „Вексів“ і „Вейсів“. Чогож їх будуть вчити? Нічого незвичайного, але такого, що кожній жінці в Америці може пригодитися. Наприклад, будуть вчити, як ходити коло „форнесу“, як направити курок в „синку“, як вставити „фіоз“ і такі інші справи. А хібаж це воєнна робота? — питаєте. На перший погляд ні, але не повірте, скільки в Америці є жінок, що не вміють найпростішої роботи в хаті зробити. Нераз буває так, що чоловік в фабриці надирвається, „овертайм“ робить і приходить до дому з надією, що теплу вечеру застане. Він тільки на поріг, а жінка до нього: „Ді чоловіче форнес направити“, або зробити щось таке, що кожда американська господиня повинна вміти зробити. Розуміється, що чоловік хоч мучений, але йде і робить. Однак треба знати, що чоловік хоч і здоровий, то таки не залізняк. Як цісять десятигодинної тяжкої праці в фабриці при виробі амуніції або якого іншого воєнного матеріалу, він й дома мусить розбиватися, то будьте певні, що він на другий день не зможе в фабриці так вправно і звинно працювати, як його сусід, що добре дома відпочивав. Такі речі треба мати на увазі, бо як ми це занеб'ємо, то може бути зле. Памятаймо, що Америка є арсеналом Об'єднаних Держав і кожний дефект у воєнному виробництві відбивається зле не тільки на нашій вітчизні, але на всіх демократичних державах. Нам треба подбати, щоби фабричні працівники, як чоловіки так і жінки, мали що їсти і не потребували журитись домашніми справами.

Ще одна річ. Минулого року в Америці народилося два з половиною мільйонів дітей. Велике число матерей цих дітей вже працює в фабриках воєнного виробництва, а коло дітей нема кому ходити. Розуміється, що хтось мусить ними опікуватись і це власне завдання припадає на нову жіночу організацію. Крім того в Злучених Державах є десять мільйонів дітей, що не мають більше як п'ять літ життя, яких родичі також працюють по фаб-

риках. Може не всіх, але багатьох таких дітей працюють. Отже цих дітей також треба доглядати, бо це наша будучність, наша молода Америка. Не треба також забувати, що в Америці є двадцять й чотири мільйони шкільної дівчорі, яку треба доглядати. Багато батьків і матерей йде до фабричної праці, а молоді дає собі раду, як може. І тут власне припадає нова жіноча організація. „Вінси“ мають заступити шкільній дівчорі їх батьків і матерей. Розуміється, не шкільно, але в інших воєнних часах по сторонній поміч моглаб дуже пригодитися. І для того власне її організують.

Жінки, що не мають малих дітей, повинні шукати заняття у воєнній індустрії в якнайбільшому числі, бо в останніх двох роках показалося, що воли в багатьох випадках краще справляються при виробі воєнних матеріалів ніж чоловіки. Промислові спеціалісти завважали, що жінки краще виконують таку працю, що вимагає гострого ока, жіночої ніжності і точності.

Федеральне Бюро Праці вже виготовило список звиш 1.800 фабричних заводів для жінок в таких заводах, де виробляють амуніцію. В фабриках, що не займаються виробом зброї, жінки можуть виконувати 900 різних робіт. Фабриканти амуніції кажуть, що жінки можуть виконувати від 70 до 90 відсотків роботи в їх заводах, яка є легка, але вимагає незвичайної уваги й точності. Статистика говорить, що 1942 року в американських фабриках зброї працювало звиш 200.000 жінок, з початку при легкій праці, а потому при тяжкій. Наприклад, жінки вже виробляють аероплани і виконують таку тяжку працю, що ніхто несподівався, аби жінка могла її виконати.

Війна довела до того, що тепер часто можна бачити, як жінка їде великим тигаровим трюком або трактором на фермі. Кажуть, що минулого року на фермах працювало около сімдесяти відсотків більше жінок ніж колибудь попередню. А це тому, що як було забракло фермерських робітників, то правительством організувало по різних містах курси керу-

вання фермерською машинерією і навчило велику кількість жінок їхати фермерським трактором. Фермерська машинерія відрає у воєнному змаганні велику роллю і хто вміє керувати, то є таким самим вояком, як той, що на фронті. Америка потребує хліба не тільки для домашнього вжитку, але й для доставки союзникам. Ми мусимо годувати армію і тому кожній фермерській робітниці, що вміє обходитися з модерною фермерською машинерією, є дуже цінний, бо він також допомагає Америці здобути перемогу над ворогом. Бо треба знати, що воякам на фронті потрібно не тільки амуніції, але й хліба.

Американські жінки вже здобули право на рівню з чоловіками платню. Краєва Рада Воєнного Виробництва переконалася, що жінки не тільки дорівнюють чоловікам в продукції воєнного матеріалу, але в багатьох випадках працюють лише і зручніше. Тому власне признано їм таку саму платню, яку дістають чоловіки. Як жінка хоче працювати у воєнній індустрії, а немає відповідного фаху, то вона може зайти до місцевого федерального бюро праці і там їй скажуть, де вона може такого фаху навчитися. За науку ніхто не платить, бо курси організувало правительством на те, щоби витренувати робітників, як виробляти потрібну нам зброю. Вчитись може кожний чоловік чи жінка, що хочуть причинитись до посилення воєнного виробництва в Америці.

Предсідник Комісії Людської Сили, МекНат, недавно сказав, що при кінці цього року в американській воєнній індустрії працюватиме 18.000.000 людей. Це буде наша домашня армія, яка працюватиме для перемоги так само, як наша армія і флоту. У вище згаданім числі промислових робітників буде мільйон жінок, тих жінок, яких дехто уважав менше вартими і нездібними до виконання тяжкої праці. Тепер показалося, що це неправда. Сотні тисяч американського жіноцтва вже доказали, що слабший пол зовсім не є такий слабкий, як чоловіки собі думали. Як ми здобудемо перемогу, то в тім буде велика заслуга й американського жіноцтва.

(ОНА)

ЧИТАЙТЕ УКРАїнські КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

НІМЦІ ВИДУСИЛИ В БЕРЕСТІ ЗБОРИ ВІДЛІВ У. Н. СОЮЗУ ЛИТОВСЬКИМ 10,000 ЖИДІВ

ЛОНДОН, (ОНА) — З Німеччини надходять повідомлення, що минулої осені німці були звезли до Берестя Литовського десять тисяч жидів і позбиткувалися над ними два місяці, одурили їх трійливим газом. Призначені до екстермінації жидівського населення німецькі відділи замикали жидів в стодалах і там їх душили. Кого не вдушили газом, то вели в ліс і розстрілювали. Озвірені німецькі вояки поводилися з своїми жертвами дуже брутально. Побивали їх, мучили, а потім або тротили, або розстрілювали.

Найбільше число жидів німці знищили минулого року в жовтні і листопаді. В грудні менше, але кажуть, що тепер знов їх вибивають. І то в більшій кількості, як попередню. Нацисти зробили з Берестя Литовського правдиву жидівську різню. Один чоловік оповідав, що призначені на смерть жиди так ридують, просяться й визнають Божої помочі, що деякі німецькі жовніри не витримують і сходять з розуму.

Те саме діється і в Раві Руській. Там німці також створили для жидів різню і вже розстріляли кількадесят тисяч людей. Вони не перебаривають, старий чи молодий, чоловік чи жінка; познуцаються, як мають час, і воювають. Кажуть, що еспанська інквізиція виглядала на забавку в порівнянні з тим, що німці тепер виробляють.

ВПИСУЙТЕ СВОІХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАїнського НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКІЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧИТЬ ІХ БУДУЧИНУ.

ШКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 14 березня в галі церковній, при Оклей і Райс. — Уряд.

МОНЕСЕН, ПА. — Повідомляємо, що місячні збори Бр. св. Ан. Петра і Павла, від. 338, відбудуться в неділю, 14 березня, о 2 год. раніш по полудні в Українській Галі, в 2-й вулиці і 213 Скванкер Еве. Просимо членів прийти Галітанити свої вкладки. — За уряд: Ілько Фаль, предс.; Афан Лайка, кас.; Микола Куйко, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 14 березня, в галі 1:30 по пол. в Укр. Рок. Домі при Карпендер ул. Просимо всіх членів прийти на спільні поради. — П. Анарушкін, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Тов. ім. Івана Франка, від. 334, відбудуться місячні збори 14 березня, в У. Н. Домі, в 1 год. раніш. Просимо всіх членів прийти на збори, бо важні справи, а найважніша це Фонд Американського Червоного Хреста. За уряд: Н. Задеревський, предс.; С. Морозович, секр.-кас.; І. Жук, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тов. Соція, від. 336, відбудуться в неділю, 14 березня, в галі 1 год. раніш. Просимо всіх членів прийти на збори і віршити свої вкладки. — Тимко Кальчук.

ШКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Стефана, від. 221, відбудуться в неділю, 14 березня, в 12 год. по полудні, в селі церковній при Оклей і Райс ул. Прияність всіх членів і членівки на зборах є конечною покладати. — Т. Шпікула, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Місячні збори Тов. Зеп. Сіви, від. 75, відбудуться в неділю, 14 березня, в галі 1 год. раніш, в галі У. Н. Дому. Без річки чи хто має малочасну наперед чи ні, обов'язком кожного члена є прийти на збори, бо маємо дуже важні справи до вирішення. За уряд: П. Костриця, предс.; Ів. Сяупецький, кас.; Мах. Пристан, секр.

ШКАГО, ІЛЛ. — Річні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 176, відбудуться 21 лютого і на тих зборах ухвалено, що члени мають платити свої вкладки на галі церковній в другу неділю по першій точно в 3 год. раніш по полудні. Секретар буде на галі від 3 до 6 год. і всі члени мають там принести свої вкладки. Секретар не буде більше ходити по хатах за вкладками. Член, що не заплатив свої вкладки, буде суспендований. Уряд на цей рік є той самий: Стефан Деморзевич, предс.; Петро Бабюк, секр.-кас.; 9114 Greenwood Ave., Chicago, Ill.

КЛІТОН, Н. ДЖ. — Збори Тов. Укр. Січ, від. 182, відбудуться в неділю, 14 березня, в галі 3 год. по полудні, в галі парохіяльній, 45-47 Говн Еленго, Пасейк. На порядку деннім є важні справи до погодження. Тому обов'язком кожного члена є прийти на збори. Довгуючих членів напаминемо, щоби віршити свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — О. Боднарчук, предс.; Г. Яськів, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 6. марта 1943 року помер у 45. році життя **ІВАН АНДРУШКО.**

Вступив до Тов. Запорозька Січ і до У. Н. Союзу в 1923 р. Був добрим членом і багато разів урядником. Родився в селі Звенигород, пов. Бібрка, Галичина. Пошина у смутку жену Ксеню, дочку Дору і Аделю та сина Івана.

Похорон відбудеться з дому жалоби, 22 Lester St., в середу рано 10. марта, в 9 год. до церкви св. Петра і Павла, Clifton Ave., Ansonia. Просимо членів, вільних від праці, взяти участь у похороні. В. П. П.! Уряд Відділу.

Дня 31. січня 1943 помер у 14. році життя **МІКОЛА ПОКРИШКА,**

член Тов. Марта Вашингтон, від. 359 У. Н. Союзу в Ньюарку, Н. Дж. Покійний походив із Ньюарку. До Союзу вступив у 1935 році.

Похорон відбудеться 3. лютого. Пошина у смутку маму Анну Покришка, три брати: Івана, Франка, Стефана і сестру Стелу Сута. В. П. П.! Марія Фера, секр.

ТЕЖ ЖЕРТВА НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ. — Цей грецький хлопчина, котрому шойно 12 літ, ходить голодний вулицями грецького міста, шукаючи за їжею. Він виглядає, як старець.

РОЧЕСТЕР, Н. П. — Місячні збори Тов. Зеп. Сіви, від. 367, відбудуться в неділю, 14 березня, в галі 1:30 по полудні, в галі церковній. Просимо всіх членів прийти на збори в назначений час, бо маємо досить справ до вирішення. Просимо віршити вкладки для підтримки контролю. Не забуваймо придувати нових членів до Союзу і Товариства. За уряд: Мик. Сорочей, П. Лєско, Р. Дмитрів.

IRONDEQUOIT, N. Y. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289, відбудуться в неділю, 14 березня, в галі 2 год. по полудні, в Укр. Галі, на Порт Гудман. Просимо членів прийти на ті збори в означений час, бо маємо важні справи до погодження. — В. Гусар, предс.; І. Януш, кас.; Н. Головак, секр.

ТОМАСТОН, МАСС. — Квартальні збори Тов. Українська Січ, від. 421, відбудуться 13 березня, в Укр. Галі на Простець вул., в 8 год. раніш. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до погодження. За уряд: А. Береза, предс.; М. Шпірська (кас.); П. Песийко, секр.

БРУКЛІН, Н. П. — Тов. Запорозька Січ, від. 325, повідомляє, що квартальні збори відбудуться в суботу, 13 березня, в селі Укр. Нац. Дому, 216-218 Гренд Ск., у 8 год. вечір. Члени мусять віршити свої вкладки до У. Н. Союзу, бо інакше будуть суспендовані. Є важні справи до погодження, тому просимо членів конечно прийти. Привітати знайомих і вишити до Тов. і У. Н. Союзу. Член, що не прийде на збори, підлягає карі згідно до статуту. За уряд: І. Малюк, гол.; В. Троць, кас.; П. Малишків, секр.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

ПОТРІБНО ДІВЧИНИ ДО ОФІСУ BOOKKEEPING-TYPIST.

Голодиться від 9. рано до 4. по полудні: 45-8 15 WHITENALL ST., Room 210, близько South Ferry, Manhattan. Платня згідно з умовою.

ПОТРІБНО ДОСВІДЧЕНИХ ЧОЛОВІКІВ, що вміють чистити вікна (Window Cleaners). Гостійна праця. Добра платня. Голодиться до 4:30 AMERICAN CLEANING CO. 321 Willow Avenue, Hoboken, N. J.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Повідомляємо до відома членів Бр. св. Василія, від. 339, що місячні збори відбудуться в суботу, 13 березня, в год. 7. вечір, в Домі Громади, 3322 Н. Лавренс ул. Просимо всіх членів і позамісцевих членів прийти на збори. За уряд: Іван Сорочей, с., предс.; Іван Сорочей, кас.; Андрий Хромик, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Бр. Соц. св. Духа, від. 237, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 14 березня, в галі 1 год. раніш, в галі 3 год. раніш по полудні. Контр. комісія дасть звіт за три місяці і інші справи до погодження. Тому уряд просить членів прийти конечно на час. — Н. Броневський, предс.; Т. Крика, кас.; Д. Яворський, секр.

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН
І вище
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ
KANAI KAIN FUNERAL HOME
433 STATE STREET, PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАїнські ПОГРЕБНИКИ
Обслуга шпир і чесна
383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАїнські ПОГРЕБНИКИ
зарядку погребам по ціні як низькій як \$150.
ОБСЛУГА НАРІКРАДА.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕРШИЙ УКРАїнський ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ І ОКОЛИЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАїнський ПОГРЕБНИК
Занимаєсь вохороном в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦІХ
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 Prospect Avenue, (cor. E. 155 St.) BRONX, N. Y.
Tel.: MEtrose 5-6577

З ЛЕЖАЧОЇ ПОЗИЦІЇ стріляють ці вояки червоної армії до німецьких летунів у Північному Кавказі.

ТАРЗАН ч. 729. Містичний план

"THEY'LL STEAL WHAT- EVER WE GET. THEY'LL MAKE US SLAVES!" "NOT WHILE I LIVE," TARZAN ANSWERED GRIMLY.

NEXT DAY HE CUT STRIPS OF BARK AND ROLLED THEM INTO LONG TUBES. HIS FRIENDS WERE MYSTIFIED.

ТЕЖ МАРТ

BUT TARZAN SAID NOTHING. HE DID NOT WISH TO ALARM THEM BY REVEALING HIS DESPERATE, DANGEROUS PLANS!

KEEPING TARZAN COVERED, THE RUTHLESS RAIDERS TOOK THE PRECIOUS MEAT AND RODE AWAY. YVETTE SOBBED.

„Вони закрадуть усе, що ми маємо! Вони переминять нас на рабів!“ — „Це їм не владсться, як довго я живу“.

На наступний день він вирівав довгі куски кори й скрутив їх у довгі труби. Його приятелі не сходили з дива.

Але Тарзан не сказав їм нічого. Він не хотів їх застрашити, виявляючи їм свій очайдушний план.